43 w 2026 (660)

Sprawności w pracy drużyny harcerek: próby na stopnie

Data publikacji: 23.06.2026 / Autor: Anna Kaleta

Działanie drużyny harcerek w zasadzie powinno opierać się na trzech systemach – stopni, sprawności i zastępów. Mierzalne zadania, konkretne umiejętności i kształtowanie określonych postaw przywracają naszym podopiecznym sprawczość (więcej o sprawczości znajdziesz tutaj), dodają pewności siebie i sprawiają, że wszystkie wyrastamy na *świadomych, prawych i odpowiedzialnych ludzi*.

Myśląc o stopniach i sprawnościach, należy pamiętać, że stopnie to narzędzie holistyczne. Zostało stworzone do ciągłej pracy nad sobą – od wstąpienia do drużyny aż do zostania HR-ką, do hartowania ducha i konsekwentnego kształtowania charakteru. Zdobywanie sprawności (szczególnie tych jednogwiazdkowych) nie powinno być długotrwałym procesem. Od impulsu do zdobycia i przyszycia sprawności na mundurze nie powinno minąć zbyt wiele czasu – w trakcie jednego obozu spokojnie można zdobyć 10-15 sprawności! Sprawność to zatem dobry miernik postępu, a szybkich efektów czasami brakuje naszym harcerkom, zwłaszcza podczas pierwszych prób realizowanych w drużynie.

Poniżej zebrałam kilka wskazówek, jak można efektywnie wykorzystać sprawności w próbach na stopnie. Podział na obszary odpowiada mniej więcej temu z regulaminu stopni harcerek ZHR. Kilka z nich celowo pominęłam, ponieważ pamiętajmy – sprawność to umiejętność. Do zdobycia każdego ze stopni potrzebna jest też pewna wiedza, ale o te obszary trzeba zadbać w inny sposób, niż za pomocą sprawności.

W zespole sprawności harcerek stworzyłyśmy tabelkę, w której znajdziesz więcej konkretnych propozycji.

Techniki harcerskie

Dobierając sprawności do prób na stopnie, warto kierować się ich poziomem, zainteresowaniami harcerki oraz wymogami regulaminu stopni (dobrze byłoby, gdyby każda ochotniczka miała podobny poziom zaawansowania w technikach harcerskich – niezależnie, czy jest z Wrocławia, czy z Białej Podlaskiej). W przypadku technik harcerskich sprawę możemy uprościć: sprawności jednogwiazdkowe są dla przyszłych ochotniczek, dwugwiazdkowe dla przyszłych tropicielek a trzygwiazdkowe dla przyszłych samarytanek. Samarytanka z założenia

powinna być mistrzynią (przynajmniej niektórych) technik harcerskich. Jednocześnie nic nie stoi na przeszkodzie, by harcerka szybciej zdobywała sprawności z wyższych poziomów – o ile jest to zgodne z jej zainteresowaniami.

Propozycje ścieżek do uwzględnienia w próbie na stopień:

1. **Obozowe:** ścieżki *Rozpalanie ognia*, *Obozownictwo*, *Podchody i zwiady*, *Bezpieczeństwo obozowe* (wartowanie), *Puszczaństwo.*
2. **Terenoznawstwo i krajoznawstwo:** ścieżki *Orientacja w terenie*, *Biwakowanie*, *Krajoznawstwo i wędrowanie*,
3. **Pozostałe:** ścieżki *Musztra*, *Samarytanka*, *Zielarstwo*,

Postawa

Postawa jest najważniejszym elementem prób na stopnie. Zależy nam, żeby harcerki nie tylko miały wiedzę, wytrwałość i umiejętności, ale także kształtowały nawyki i podejmowały codziennie decyzje w oparciu o konkretne wartości. Postawy nie można kształtować wyłącznie poprzez uczenie się nowych rzeczy. Jednak posiadanie pewnych umiejętności może sprzyjać i towarzyszyć pracy z charakterem. Wybór sprawności do pracy z postawą powinien opierać się przede wszystkim na podejściu indywidualnym.

Poniżej propozycje ścieżek sprawności i prób w podziale na obszary.

1. **Duchowość:** umiejętności związane z duchowością odnajdziesz w trzech ścieżkach – Ogień ducha (modlitwa, Służba liturgiczna), Słowo Boże (czytanie i interpretacja Pisma Świętego) – oraz w próbie Milcząca.
2. **Patriotyzm**: ścieżki Obywatelstwo (animowanie działań służących lokalnej społeczności), Kronikarstwo i historia
3. **Poszukiwanie prawdy, szacunek do innych**: ścieżki Rozwaga, Komunikacja,
4. **Kształtowanie nawyków, osiąganie celów**: ścieżka Dzielność, próba Ascetka
5. **Równowaga cyfrowa:** ścieżka Cyberbezpieczeństwo*, próby Uważna, Analogowa*
6. **Zdrowie, sport i ekologia:** wszystkie sprawności z obszaru Sport, turystyka i krajoznawstwo, próby Minimalistka, Zdrowa, Nieograniczona*.
7. **Dom**: ścieżki Gotowanie, Rzemiosło techniczne, Hodowla.

*sprawności i próby oznaczone gwiazdką zostaną przekazane w Suplemencie do książeczki sprawności harcerek przed HAL 2026.

Zdaję sobie sprawę, że słowo „postawa” potraktowałam tutaj bardzo szeroko.

Jednak jestem przekonana, że w naszych działaniach nie chodzi tylko o naukę umiejętności gotowania, czy biegania, ale także o wypracowanie nawyku prowadzenia zdrowego stylu życia, nawyku sprzątania po sobie i o nabycie umiejętności, które nie pozwalają na bycie bierną. Realizacja odpowiedniej próby wydaje się dobrym tropem w pracy nad postawą. Warto jednak pamiętać, że naszym celem jest ukształtowanie nie tylko jednorazowej wytrwałości, ale trwałego nawyku (więcejo nawykach znajdziesz tutaj). Tego, co wybieram na co dzień, a nie tylko przez kilkanaście dni, czy kilka miesięcy. Dobrze jest wyciągać wnioski z podjętych prób sprawiając, by owoce tego wyzwania zostały z nami na dobre.

Na drogę

W pewnym momencie mojej harcerskiej drogi z pewnym zdumieniem odkryłam, że nazwy stopni mają swoje znaczenie. Teraz myślę, że to właśnie one stanowią najważniejszą wskazówkę do zrozumienia sylwetki ochotniczki, tropicielki i samarytanki.

W regulaminie stopni znajdziemy takie myśli:

- *Ochotniczka to harcerka, która czerpie radość z każdej przygody, jest pomocna i obowiązkowa w przychodzeniu na zbiórki*;
- *Tropicielka jest zanurzona w harcerskiej przygodzie. Jest aktywna i ciekawa świata. Obserwuje przyrodę i swoje otoczenie. Tropi przeszłość, teraźniejszość i przyszłość*;
- *Samarytanka coraz lepiej rozumie Prawo Harcerskie, rozumie harcerską ideę służby (szuka pól do jej realizacji i wypełnia ją)*.

Wiedząc, że ochotniczka ma ochotę działać, tropicielka pogłębia swoją wiedzę harcerską i doskonali umiejętności, a samarytanka jest mistrzynią technik i podejmuje się służby, łatwiej stopniować trudność oraz dobierać zadania i sprawności w próbach na stopnie.

Anna Kaleta

Obecnie komendantka 22 Szczepu Watra i wicekomendantka Warszawsko-Praskiej Szkoły Instruktorek. Zawodowo zajmuję się ryzykiem. Z pasji tworzę tabelki w excelu.